

## ЕСКАЛАЦІЯ АЗЕРБАЙДЖАНСЬКО-ВІРМЕНСЬКОГО КОНФЛІКТУ В НАГІРНОМУ КАРАБАСІ І ПОЗИЦІЯ МІЖНАРОДНИХ АКТОРІВ

*Розглянуто новий етап ескалації азербайджансько-вірменського конфлікту, який стався наприкінці літа – початку осені 2022 року, а також проаналізовано його вплив на майбутній характер міждержавних відносин в регіоні Південно-Кавказу та на майбутнє мирного врегулювання збройного конфлікту. Крім того, встановлено як інтереси глобальних акторів у даному регіоні, зокрема Сполучених Штатів Америки, Російської Федерації, Європейського Союзу тощо, так і їхні наміри стосовно отримання переваг від самого конфлікту та/або його врегулювання. Також охарактеризовано переговорний процес між Азербайджаном і Вірменією, який проходить за посередництва як ЄС, так і Росії.*

*Ключові слова: збройний конфлікт, азербайджансько-вірменський конфлікт, загострення, США, Росія, Туреччина, Південний Кавказ, Зангезурський коридор, Нагірний Карабах, переговори, нестабільність, сфера впливу.*

**Вступ.** В інші роки ескалація азербайджансько-вірменського конфлікту точно стала б однією з найбільш медійних тем військової та/чи політичної направленості, навколо якої дискутували б журналісти, експерти, аналітики та політологи. Але не зараз, не у 2022 році.

Сьогодні більшість уваги (у висвітленні теми збройних конфліктів) все ж таки приділяється повномасштабному вторгненню Російської Федерації в Україну. Тема нового етапу ескалації конфлікту між Азербайджаном і Вірменією відійшла на другий, а, можливо, і на третій план, бо суспільства різних країн більш зацікавлені у висвітленні проблем внутрішніх та економічних. Проте нинішнє загострення конфлікту між двома південнокавказькими державами гідне того, щоб його розібрати і проаналізувати, оскільки його перебіг може призвести до зміни конфігурації в регіоні, а наслідки цих подій можуть бути далекоглядними.

Уже зараз простежується низка площин, в яких існує конфлікт між Вірменією та Азербайджаном. Безумовно, це і прямі збройні зіткнення на умовному кордоні між двома самостійними республіками з усіма наслідками: людські втрати, міграційні потоки, матеріальні збитки, територіальні завоювання тощо. До цього додається і рівень переговорного процесу, де офіційні Єреван і Баку намагаються знайти точки порозуміння для підписання миру і подальшого мирного співіснування та/або навіть кооперації в регіоні. А також не варто забувати про геополітичні та гео економічні інтереси великих акторів міжнародних відносин, таких як США, Російська Федерація, Туреччина чи Європейський Союз. Аспекти сьогоденського протистояння двох країн проаналізуємо далі.

### Історичні передумови

Конфронтація між азербайджанцями та вірменами має багатовікову історію. Головним чином суперечності між двома народами точилися через приналежність Карабаху. Цей регіон населяли свого часу як вірмени, так і азербайджанці. Для кожного з народів цей регіон має особливе, сакральне значення. І вірмени, і азербайджанці вважають територію Карабаху своєю, можна сказати, споконвічною.

Ми не будемо заглиблюватися у століття боротьби за Нагірний Карабах. Для розуміння теперішнього стану речей варто розглянути останні два загострення відносин між двома державами, а саме дві карабаські війни, які сталися вже після розпаду Радянського Союзу.

Територія сучасного Нагірного Карабаху була офіційно інкорпорована до складу Азербайджану за часів більшовицької влади. Після утворення СРСР Нагірний

Карабах став частиною Азербайджанської РСР. Однак, зважаючи на велику кількість етнічних вірмен, які мешкали на цих землях, радянська влада утворила тут автономну область. Упродовж усього існування Радянського Союзу вірменське керівництво піднімало питання передачі Нагірного Карабаху Вірменській РСР, однак союзний центр не погоджувався. Бажання приєднати Карабах до Вірменії посилювалося вже наприкінці існування Радянського Союзу, коли відбувався так званий "парад суверенітетів" у союзних республіках, а влада у Москві вже не була такою могутньою.

На місцях вірмени почали об'єднуватися та звертатися з проханнями про передачу автономної області Вірменії. Азербайджанська РСР усіяла противилася цій активності. Почалося зростання напруженості між двома народами, які спільно проживали на одній території. Ця напруженість уже наприкінці 1980-х років переросла у політичну нестабільність. Почалися етнічні вірменські погроми, витіснення азербайджанців та вірмен зі звичних земель розселення, економічні перешкоди, збройні сутички тощо [5][9].

Утворення нових незалежних держав на Південному Кавказі додало нової сили конфлікту. Азербайджан проголосив відновлення незалежності Азербайджанської Республіки, яка існувала до її окупації Червоною Армією. У той час територія Нагірного Карабаху була складовою Азербайджану. Вірмени в Нагірному Карабасі проголосили свою республіку, яку підтримувала вже суверенна Республіка Вірменія. Почалася повноцінна війна [5].

Унаслідок повномасштабного збройного конфлікту де-факто утворилася невизнана Нагірно-Карабаська Республіка (НКР). Під її контроль перейшла майже вся територія колишньої Нагірно-Карабаської автономної області, а також була створена "зона безпеки", яка розділяла НКР та Азербайджан.

У 1994 році вдалося "заморозити" збройний конфлікт. Фактично вірмени святкували перемогу. Азербайджан втратив значну частину території. Цей конфлікт призвів також і до значних демографічних змін та хвилі міграції. Вірмени залишили свої домівки в Азербайджані, а азербайджанці, відповідно, – у Вірменії та НКР [5].

Конфлікт між вірменами та азербайджанцями не зник. Серед азербайджанців посилювалися вірменофобні настрої. Вони хотіли реваншу та повернення назад втрачених територій. Цього вони змогли досягнути вже у 2020 році, коли розпочалася Друга Карабаська війна.

Протягом наступних десятиліть конфлікт не переходив у гарячу фазу. Було встановлено перемир'я та ре-

жим припинення вогню, хоча інколи їх і порушували. Істотне порушення перемир'я трапилось в 2016 році. Бойові дії на лінії розмежування тривали 4 доби. Обидві сторони звинувачували одна одну у порушенні режиму припинення вогню. Цілком імовірно, що Азербайджан прагнув силою повернути втрачені землі, однак на той час у нього не вистачило сил і ресурсів. Офіційний Баку не зміг зробити бліцкриг, а довга і виснажлива війна не входила в азербайджанські плани: держава не готувалася до цього. Фактично цей інцидент завершився для Азербайджану лише невеликим відвоюванням кількох квадратних кілометрів. Але з цієї невеликої операції вони винесли урок і активно готувалися до нової кампанії.

Протягом усіх років перемир'я дві країни намагалися вести мирні переговори стосовно врегулювання конфлікту та подальшого співіснування. Мінська група ОБСЄ на чолі зі США, Росією та Францією стала таким собі інструментом, аби посадити лідерів обох воюючих держав за стіл перемовин. Особливих успіхів досягти ця переговорна група не змогла. Вірменію цілком влаштовував статус-кво, а Азербайджан прагнув відвоювати свою територію.

Азербайджан активно озброювався, закупаючи військову техніку та спорядження у свого союзника – Туреччини. Це дозволило осучаснити армію та зробити її готовою для швидкої війни. І наприкінці вересня 2020 року розпочалася військова операція Азербайджану. Ця війна тривала 44 дні і завершилася перемогою офіційного Баку [14].

Азербайджанська армія доволі швидко змогла зламати вірменську оборону і практично відвоювати всі території, які молода держава втратила в 90-х роках [5] [14]. Якщо б не підписання перемир'я за посередництва російського президента Володимира Путіна, цілком імовірно, що Нагірно-Карабаська республіка зникла б як явище. Однак втручання Росії та початок нового мирного процесу відстрочили це.

Азербайджан досяг великого успіху. Серед населення країни це було сприйнято як перемогу. У той же час, у Вірменії через поразку у Другій карабаській війні розпочалася політична криза, що прем'єр-міністр Нікол Пашинян реально міг втратити владу. Однак цього не відбулося. Вірмени були настільки шоковані швидким наступом азербайджанських військ та великими втратами, що на виборах підтримали поміркованого та готового до мирного процесу Пашиняна, а не яструбів, які хотіли нової війни за Карабах.

Тим не менш, перемир'я – це ще не кінець війни. Міжнародний збройний конфлікт має завершуватися підписанням або капітуляцією однієї зі сторін, або ж мирним договором. І з листопада 2020 року розпочався переговорний процес щодо другого варіанту – напрацювати договір, згідно з яким дві країни змогли б мирно співіснувати та не розпочинати нових воєн. І ось у процесі переговорів та пошуку вирішення суперечностей варто шукати причини нинішнього загострення ситуації на кордоні між Вірменією та Азербайджаном.

#### **Нинішнє загострення на кордоні**

Питання делімітації та демаркації нового державного кордону між Вірменією та Азербайджаном постало одразу після завершення Другої карабаської війни. Унаслідок поразки Вірменії у збройному конфлікті Азербайджану вдалося повернути під свій контроль раніше втрачені землі. Для врегулювання цього питан-

ня мав би бути укладений міждержавний договір, робота над яким почалася після завершення активних бойових дій [12]. Крім кордонів, азербайджансько-вірменський договір мав би також врегулювати питання транспортних коридорів, які б з'єднували Азербайджан з його Нахічеванською Автономною Республікою, яка відділена від нього територією Вірменії.

Також виникає питання стосовно подальшої долі контингенту російських миротворців. Їх було введено в Карабах на основі підписаного 10 листопада 2020 року перемир'я [16]. Російські війська мали стати на лінію розмежування та "законсервувати" ситуацію. Російська Федерація намагалася стати посередником в мирному конфлікті, тим самим реабілітувавшись від відмови збройної допомоги Вірменії – союзниці офіційної Москви в рамках ОДКБ – та піднявши вагу і авторитет у регіоні.

Відсутність прогресу за столом переговорів та непохитність лідерів двох кавказьких держав у лобюванні інтересів власної країни призвели до того, що між офіційними Баку та Єреваном знову почалися збройні сутички на кордоні. Зіткнення між збройними силами Азербайджану та Вірменії почалися наприкінці весни 2021 року [3] і тривали майже півроку до вересня 2022 року [2]. Азербайджан намагався силою змусити вірменське керівництво пришвидшити процес визначення кордону між державами, передачі частині земель під контроль азербайджанської армії та прискорити створення транспортних коридорів. Зрештою, це спрацювало, і дві країни розпочали переговори стосовно власного майбутнього. Було 2 різні групи для переговорів: одна – з Росією, інша – з Європейським Союзом, однак і вони функціонували вкрай складно.

Нове загострення сталося вже у вересні 2022 року [2]. У минулі часи ця конфронтація у прикордонних зонах могла б з легкістю потрапити на перші шпальти світових медіа та надовго затриматися в інформаційному просторі. Однак у 2022 році ця "першість" перейшла до російсько-українського міждержавного збройного конфлікту.

Нинішнє протистояння між Азербайджаном і Вірменією стало найбільшим з моменту завершення Другої карабаської війни. Також вони по суті є безпрецедентним кроком. Бойові дії шли не на території Нагірного Карабаху, не на окупованих вірменськими силами азербайджанських землях, а на території самої Вірменії. Більше 200 вірменських військових загинули чи пропали без вісти, ще під 300 осіб були поранені. Азербайджан повідомив про 80 загиблих військових [13]. Для двох країн із невеликим населенням та після масштабної війни 2020 року це значні втрати.

Фоном нинішнього протистояння стали переговори між двома країнами у Брюсселі та початок успішного контрнаступу українських оборонців на Харківщині. Бойові дії проходили не на території Нагірного Карабаху, де перебувають російські миротворці, а на території самої Вірменії [14]. Імовірно, що Азербайджан вирішив скористатися воєнними провалами Росії в Україні та почати звоювати територію підвищення ставок. Сторони конфлікту у звичній формі звинуватили одна одну.

Користуючись перевагою, азербайджанський президент Ільхам Алієв був зацікавлений змусити свого візаві прем'єр-міністра Вірменії Нікол Пашиняна підписати мирний договір на азербайджанських умовах [12], а саме: Вірменія мала б відмовитися від претензій на

Карабах, значна частина якого заселена етнічними вірменами, додатково прирости територіями та пришвидшити будівництво Зангезурського коридору – гілки залізниці до Нахічевані (контроль Вірменії над яким був би мінімальним) [16].

Не можна сказати, що ці бої якимось чином завадили переговорному процесу за посередництва голови Європейської ради Шарля Мішеля [11]. Дивлячись на слабкість Росії, Алієв був зацікавлений добитися більше переваг для себе та максимально обмежити вимоги Вірменії, яку на переговорах підтримувала Російська Федерація. Наприклад, офіційна Москва намагалася прибрати з порядку денного до кращих часів проблему приналежності Карабаху (нагадуємо, що саме там знаходяться російські миротворці).

Однак таке підвищення ставок може спровокувати певну кризу. У Вірменії вже стали нестійкими внутрішньополітичні позиції Пашиняна, який активно виступав за мирне вирішення конфлікту і переговори та вважав, що офіційний Єреван має укласти все ж таки мирний договір, а не підписувати капітуляцію. А зараз виявляється, що дипломатія не спрацювала, а на нову війну сил і ресурсів не вистачає. Тепер через активізацію боїв статус Пашиняна знаходиться під питанням, враховуючи сильні опозиційні настрої. Немає єдності і в Азербайджані. Частина громадянського суспільства виступила проти бойових дій, через що тепер зазнають утисків з боку влади [14]. Досить дивно, що Азербайджан, який завжди виступав за дотримання принципу територіальної цілісності, розпочав вторгнення на чужу територію.

#### Інтереси глобальних гравців

Напад на Вірменію, союзницю Російської Федерації в ОДКБ, мав би спровокувати включення офіційної Москви у захист вірмен. Але це в теорії та за документами. Реальність виявилася зовсім іншою: ОДКБ та, зокрема, Росія самоусунулися. Росія мала би стати гарантом безпеки Вірменії, однак натомість вибрала ампулу посередника. Російські керівники навіть не засудили агресії проти Вірменії, обмежившись закликом до обох сторін конфлікту дотримуватися припинення вогню.

Вірменія з самого початку незалежності намагалася потрапити під "парасольку" захисту Росії, оскільки там розуміли, в якому ворожому для вірмен регіоні вони проживають. Республіка ледь не одразу приєдналася до ОДКБ, погодилася розмістити російську військову базу. Однак сподіванням вірмен на російський захист прийшов кінець.

Під час війни 2020 року Росія так і не спромоглася відкрито виступити на боці Вірменії, обмежившись функціями посередника, що поставило її в один ряд із Францією чи Сполученими Штатами. Російські миротворці в Карабасі, які б мали нівелювати повторне загострення конфлікту між Вірменією та Азербайджаном, виявилися не здатними навіть для забезпечення режиму припинення вогню. Відсутність ескалації в Карабасі можлива суто завдяки прямим домовленостям між Путіним та Алієвим.

Офіційна Москва також виявилася не спроможною гарантувати виконання тристоронньої угоди 2020 року. Маємо ситуацію, коли Азербайджан може ставити ультиматуми щодо строків виконання, а Росія нічого не може заявити проти.

Для російського керівництва найбільш вдалим вирішенням азербайджансько-вірменського конфлікту ста-

ло б його замороження і збереження статус-кво. Якщо б дві сторони змогли домовитися та започаткувати дипломатичні та економічні відносини, Росія втратила б можливості для впливу. Одразу б став непотрібним військовий контингент Росії в регіоні, тобто не було б військового впливу Росії на ухвалення рішень. З нормалізацією відносин з Азербайджаном Вірменія могла б поступово налагоджувати відносини і з Туреччиною, союзницею офіційного Баку. Це б відкрило нові логістичні та коопераційні шляхи для Вірменії, і вона б зменшила економічну залежність від Росії.

Зрозуміло, що для Російської Федерації такий план не є вигідним. Однак і сил істотно противитися йому вона не має. Широкомасштабна агресія проти України та вплив санкційних обмежень значно зменшили оперативні та стратегічні можливості Росії з укріплення впливу в регіоні та здатності втручатися у регіональний порядок денний. Конфліктувати з Азербайджаном з цієї ж причини також немає можливостей. Але навіть якщо вони і були б, то Росія не зацікавлена ворогувати з офіційним Баку, бо це означало б нову ворожнечу з Туреччиною. А це закриття великого ринку збуту, енергетичних (Турецький потік) та транспортних можливостей, припинення туризму, проблема із сирійським врегулюванням тощо.

Щоб хоч якось вплинути на ситуацію, Росія пропонує власний проект договору між Вірменією та Азербайджаном, а саме делімітувати кордон, а питання Карабаху відкласти у довгий ящик [7]. Для Вірменії ця пропозиція вважається цілком нормальною: є час, щоб виторгнути спеціальні умови проживання етнічних вірмен в Карабасі.

Очевидно, що офіційний Баку і чути не хоче про замороження конфлікту. Для Азербайджану питання Карабаху вирішено ще у 2020 році, а все, що робиться в середині регіону, позиціонується як суто азербайджанські справи [10]. До того ж політична ситуація в світі дозволяє йому це зробити: Російська Федерація зосередила всі сили та можливості на веденні воєнної кампанії в Україні, так званий колективний Захід також концентрується на російсько-українському конфлікті та допомозі офіційному Києву.

Однак Росія може і скористатися успіхами Азербайджану. Контроль Азербайджану над важливим Зангезурським коридором може бути вигідним для Росії з погляду обходу західних санкцій. Через це інколи випливають думки щодо негласної підтримки Росією дій Азербайджану, чим можна пояснити пасивність РФ під час сьогоденішого загострення [1]. Цей коридор відкриє Росії контрольований доступ до Ірану, через який можна проводити паралельний імпорт, збудувати логістику від Балтії до Середземномор'я, Каспію та Індійського океану.

Американці, у свою чергу, бачать у нинішньому протистоянні можливість наростити вплив на Вірменію. Але все по порядку.

У війні проти України Росія показала, що вона не здатна до швидких та ефективних кроків. За увесь період з початку широкомасштабного вторгнення російське військово-політичне керівництво так і не змогло підпорядкувати цілу країну собі. Російська армія показала свої справжні можливості: на практиці її неможливо назвати другою армією світу за силою. Тобто увесь образ могутності російського війська, величі Росії виявився симулякром. До цього додаємо відсутність бажання у

решти країн-членів ОДКБ воювати у Вірменії. Взагалі ОДКБ як організація показала свою аморфність та виявилася здатною тільки для придушення народних протестів, як це було в Казахстані на початку 2022 року.

Така ситуація відкриває для інших великих гравців поле гри на території Південного Кавказу. Сполучені Штати не є особливо завзятими у гри в цьому регіоні. Для них більш суттєвими виявилися внутрішні проблеми, пов'язані із економічною кризою, високою інфляцією, расовими проблемами, політичною поляризацією, а також питання з Україною та Китаєм. Тим не менш, Сполучені Штати з початком ескалації закликали Азербайджан припинити агресії проти Вірменії. Також у вересні 2022 року голова Палати Представників Ненсі Пелосі (третя людина в американській системі влади) здійснила візит до Єревану [15]. Цим Сполучені Штати, хоч і не на рівні президента чи Державного департаменту, показали прихильність до збереження територіальної цілісності Вірменії та готовність до обговорення з вірменською владою майбутніх контурів співпраці, якщо офіційний Єреван відмовиться від "протекції" Російської Федерації.

Крім того, американці цілком можуть використовувати Вірменію як майданчик для впливу на Близькому Сході, особливо на сусідній Іран. Після того, як Туреччина почала власну гру в регіоні на хвилі пантюркізму, для США необхідно знайти нового партнера, на якого можна буде поклатися. Також важливо зазначити, що Вірменія розглядалася як складова частина нового Шовкового шляху Китаю до Європи. Враховуючи суперництво США і КНР, вибити ланку з цього ланцюга виглядає цілком раціональним кроком. Однак партнерство, тим паче поглиблене, не стоїть на порядку денному відносин між Вірменією та США, оскільки перша все ще перебуває в орбіті впливу РФ.

Швидкого вирішення суперечностей між Вірменією та Азербайджаном прагнуть і в Європейському Союзі. Для цього діє переговорний формат за посередництва Шарля Мішеля [11]. Євросоюз зацікавлений у розв'язанні конфлікту з декількох причин. По-перше, їм вистачає однієї великої війни в Європі. Додаткове напруження на Південному Кавказі потенційно може спровокувати потік біженців до ЄС, яких і так за цей рік прибуло з України кілька мільйонів осіб. Але найважливіше, чому ЄС так ратує за мирний договір, – так це постачання енергоносіїв до Європи. Російські нафта та газ стають токсичними у прямому та переносному сенсі. Важливо знайти більш прогнозованого постачальника, який може покрити дефіцит. Європейська Комісія бачить Азербайджан як такого постачальника. Поїздка голови Єврокомісії Урсули фон дер Ляєн – яскраве цьому підтвердження [4].

**Висновки.** Як ми бачимо, за нинішньою конфронтацією між двома державами стоять інтереси не тільки них самих, а і глобальних акторів. Переговорний трек між Вірменією та Азербайджаном знаходиться у фазі стагнації. Ані переговорники з Росії, ані з ЄС не змогли істотно змінити ситуацію за переговорним столом. Дві південнокавказькі держави вперто стоять на своїх вимогах. У такій ситуації спроба Азербайджану добитися переваги завдяки відновленню воєнної ініціативи та переходу у наступ на вірменські території можна назвати доцільним кроком. Однак тепер Азербайджан, який завжди рапортував за територіальну цілісність, порушує її сам. Проте сумнівно, що офіційний Баку вдасться до масштабного просування військ. Скоріше

за все це просто нагадування для Вірменії і світу, на що здатні азербайджанці, та запрошення до переговорів на їхніх умовах. У часи, коли решта глобальних акторів залучена в російсько-український конфлікт та переймається загрозою ядерної війни, на шантаж Азербайджану навряд чи буде відповідь.

Від того, як саме завершиться конфлікт, буде залежати кількість тих, хто буде у виграві. Станом на зараз, Європейський Союз разом з Азербайджаном і Вірменією домовилися про створення цивільної місії ЄС, яка з жовтня 2022 року запроцює на потенційному кордоні між двома державами [6]. Вона має сприяти збільшенню довіри між учасниками переговорів. Цілком імовірно, що Вірменія зрештою погодиться пришвидшити переговорний процес, та який-небудь мирний договір між Азербайджаном і Вірменією ми таки побачимо. Вірменія не здатна ефективно протистояти своєму сусідові, оскільки власні збройні сили ще не відійшли від попередньої війни, військової підтримки від Росії та ОДКБ, як і великих економічних впливів, очікувати не варто, а інших союзників в неї немає. Сполучені Штати лише проявляють ініціативу до діалогу, але і щодо цього кроку є багато протиріч у середині самих Штатів: напередодні виборів до Конгресу трампісти критикують політику демократів і виступають за певного роду ізоляціонізм.

Від швидкого врегулювання конфлікту виграють не тільки самі сторони конфлікту, бо не потрібно буде жити у часи постійної загрози, а і глобальні актори. Уже зараз можна сказати, що це дозволить Європейському Союзу диверсифікувати постачання вуглеводнів, Російській Федерації – доступ до транспортних коридорів і обходу санкцій, а Туреччині – зростання ваги у справах Кавказу та Близького Сходу. Якою зрештою буде ситуація, скоро можемо побачити.

#### Список використаних джерел

1. Азербайджан та РФ є головними вигодонабувачами від тиску на Вірменію – експерт-міжнародник Куса [Електронний ресурс] // Еспресо. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://espresso.tv/azerbaydzhan-ta-rf-e-golovnimi-vigodonabuvachami-vid-tisku-na-vmeniyu-ekspert-mizhnarodnik-kusa>.
2. Бугаєва А. Причина конфлікту, чи втрутитися ОДКБ, де ідуть бої: експерти – про загострення між Азербайджаном та Вірменією [Електронний ресурс] / А. Бугаєва, Р. Лісовська // Суспільне. Новини. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://susplilne.media/281857-pricina-konfliktu-ci-vtrutitsya-odkb-de-idut-boi-eksperti-pro-zagostrenna-miz-azerbaydzhanom-ta-vmeniyu>.
3. Всі деталі про початок нової війни між Вірменією та Азербайджаном [Електронний ресурс] // Європейська правда. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2021/11/18/7130450/>.
4. ЄС обговорить з Азербайджаном збільшення імпорту газу. До Баку їде фон дер Ляєн [Електронний ресурс] // Liga.net. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://news.liga.net/ua/politics/news/es-obsudit-s-azerbaydzhanom-velichenie-importa-gaza-v-baku-edet-fon-der-lyayen>.
5. Історія Карабахського конфлікту: від радянських часів до наших днів [Електронний ресурс] // Слово і Діло. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.slovoidilo.ua/2020/09/30/infografika/suspilstvo/istoriya-karabaxskoho-konfliktu-radyanskyx-chasiv-d-nashyx-dniv>.
6. Лідери Вірменії та Азербайджану домовилися про цивільну місію ЄС вздовж кордону [Електронний ресурс] // Радіо Свобода. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-vmeniyu-azwrbaydzhan-misiya/32069809.html>.
7. Армению поторавливают с востока и запада [Електронний ресурс] // Коммерсантъ. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.kommersant.ru/doc/5605719>.
8. Заявление Президента Азербайджанской Республики, Премьер-министра Республики Армения и Президента Российской Федерации [Електронний ресурс] // Сайт Президента Росії. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <http://kremlin.ru/acts/news/64384>.
9. Зейналов М. Бакинцы вспоминают "Черный январь" 1990 года: "Я все еще не знаю, что такое свобода" [Електронний ресурс] / Магер-

рам Зейналов // BBC. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.bbc.com/russian/features-51151021>.

10. Минская группа ОБСЕ осталась в прошлом – помощник президента Азербайджана [Електронний ресурс] // Интерфакс-Азербайджан. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <http://interfax.az/view/874991>.

11. Унанянц В. Пражская осень Алиева и Пашияна [Електронний ресурс] / Владимир Унанянц // Эхо Кавказа. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.ekhokavkaza.com/a/32070329.html>.

12. Aliyev Says Won't Recognize Armenia's Territorial Integrity Unless Peace Deal Signed [Електронний ресурс] // RFE/RL's Azerbaijani Service. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.rferl.org/a/aliyev-armenia-recognition-peace-deal/31816395.html>.

13. Armenia raises number of dead, missing to 207 [Електронний ресурс] // Civilnet. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.civilnet.am/en/news/675702/armenia-raises-number-of-dead-missing-to-207/>.

14. DE WAAL T. More Storm Clouds Gather Over Armenia, Azerbaijan [Електронний ресурс] / THOMAS DE WAAL // Carnegie Europe. – 2022. –

Режим доступу до ресурсу: <https://carnegieeurope.eu/strategieurope/87976>.

15. GAVIN G. Pelosi's visit fires debate in Armenia over alliance with Russia [Електронний ресурс] / GABRIEL GAVIN // Politico. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.politico.eu/article/nancy-pelosi-visit-armenia-debate-alliance-russia/>.

16. Mgdesyian A. Attacks on Armenia highlight ongoing disputes over "corridor" for Azerbaijan [Електронний ресурс] / Arshaluis Mgdesyian // Eurasianet. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://eurasianet.org/attacks-on-armenia-highlight-ongoing-disputes-over-corridor-for-azerbaijan>.

Надійшла до редколегії 28.09.22

A. Raikov, 2nd year postgraduate student  
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

### ESCALATION OF THE AZERBAIJANI-ARMENIAN CONFLICT IN NAGORNO-KARABAKH AND THE POSITION OF INTERNATIONAL ACTORS

*A new stage in the escalation of the Azerbaijan-Armenia conflict, which occurred in late summer – early autumn 2022, is considered, and its impact on the future nature of interstate relations in the South Caucasus region and on the future of the peaceful settlement of the armed conflict is analysed. In addition, both the interests of global actors in the region, in particular the United States of America, the Russian Federation, the European Union, etc., and their intentions to benefit from the conflict itself and / or its settlement are established. The negotiation process between Azerbaijan and Armenia, which is mediated by both the EU and Russia, is also characterized.*

**Keywords:** armed conflict, Azerbaijan-Armenia conflict, aggravation, USA, Russia, Turkey, South Caucasus, Zangezur corridor, Nagorno-Karabakh, negotiations, instability, sphere of influence.